

14. 4. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Je platební rozkaz ještě relevantním exekučním titulem proti spotřebiteli?

V současné době, nejen hmotné právo, ale zejména soudy se snaží poskytovat zvýšenou ochranu spotřebitelům, jak ve fázi nalézacího, tak i ve fázi exekučního řízení, kdy exekučním titulem je nejen rozhodčí nález, ale i pravomocné soudní rozhodnutí (srovnej II. ÚS 3194/18).

Děje se tak běžně za situace, kdy je spotřebitel po celou dobu neaktivní, svá práva se ani nepokusil hájit v nalézacím řízení, ačkoli si byl jeho průběhu dobře vědom (dle procesní úpravy týkající se nabytí právní moci platebního rozkazu musí dojít k doručení platebního rozkazu do vlastních rukou žalované strany), ani se nepokusil exekuční titul zvrátit tomu odpovídajícími prostředky (nepodal proti platebnímu rozkazu odpor, nijak se k žalobnímu návrhu nevyjádřil).

Tento článek představuje úvahu nad postupem jednoho a téhož soudu v rámci nalézacího řízení a následně navazujícího řízení při rozhodování o nařízení exekuce, když mezi vydáním exekučního titulu a zahájením exekučního řízení uplynulo jen pár měsíců.

Nalézací soud na základě návrhu na vydání platebního rozkazu vydal platební rozkaz, kterým uložil spotřebiteli jako žalované straně, aby zaplatil jistinu pohledávky společně s úrokem ve výši cca 55% p.a. z částky v řádech desítek tisíc Kč, přičemž částka za úrok byla omezena i maximální výší, do níž může maximálně příslušenství narůst. Jednalo se o pohledávku vzniklou z titulu úvěrové smlouvy uzavřené mezi věřitelem a klientem, který vystupoval v pozici spotřebitele, přiznaný úrok byl úrokem smluvním. Žalovaná strana proti platebnímu rozkazu, přestože jí byl doručen do vlastních rukou, nepodala odpor a platební rozkaz tak nabyl právní moci a stal se vykonatelným. Po právní moci dlužník nic neplnil, a proto po pár měsících podala strana žalující návrh na nařízení exekuce.

Při posuzování, zda soudní exekutor bude pověřen provedením exekuce, exekuční soud totožný s nalézacím poměrně překvapil. Vydal soudnímu exekutorovi pokyn, aby návrh na nařízení exekuce v rozsahu celého úroku ve výši 55% p.a. zamítl, a soudní exekutor, jsa pokynem vázán, tak učinil.

Důvodem pro částečné zamítnutí exekučního návrhu byla stručná úvaha exekučního soudu o tom, že pokud Ústavní soud ČR ve svém nálezu, sp. zn. II. ÚS 3194/18, ze dne 1. 4. 2019 uvádí, že není možné, aby si smluvní strany sjednaly úrok z prodlení přesahující maximální ústavně přípustnou výši, nemohou tedy ani soudy svými rozhodnutími přiznávat nárok na plnění úroků z prodlení v neústavní výši. S odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 4 Tdo 416/2013, pak považoval úrok převyšující úrok ve výši 44% p.a. za nepřiměřený, až lichevního charakteru, a proto vydal jeho pokyn k zamítnutí, ačkoli podkladem pro vedení exekuce zde bylo soudní rozhodnutí – platební rozkaz okresního soudu. Tentýž soud v nalézacím řízení posoudil přiznaný úrok jako nárok,

který je v souladu s hmotným právem a žalovaný proti tomu nic nenamítal.

Došlo však ze strany exekučního soudu v rámci jeho pokynu k částečnému zastavení exekuce ke zvážení následujících otázek?

Ke znakům právního státu a mezi jeho základní principy neoddělitelně patří zásada právní jistoty, přičemž její nezbytnou součástí je jak předvídatelnost práva, tak i legitimní předvídatelnost postupu orgánů veřejné moci v souladu s právem a zákonem stanovenými požadavky. Není pak tedy možné, aby jeden a tentýž soud v horizontu pouhých několika měsíců nejprve posoudil požadovaný nárok jako přiměřený a následně, bez zvážení zákonné úpravy v občanském zákoníku (§ 568 o.z., § 588 o.z., § 1793 o.z. a § 1813 o.z.) a zejména bez zvážení přílehavé judikatury (k tomu náleží Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. ÚS 3194/18 ze dne 1. 4. 2019, rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 21 Cdo 1484/2004, ze dne 15.12.2004) učinil pravý opak. Uvedená judikatura stanovuje, že k zásahu do exekučního titulu ve fázi jeho vykonávání může dojít nejvýše v případech mimořádných, extrémních, a jen tehdy, je-li nezbytné zasáhnout z pozic argumentačně mimořádně silných, především ústavněprávních (k tomu např. usnesení Nejvyššího soudu ČR, č.j. 20 Cdo 4022/2017 - 124, ze dne 23.1.2018), tedy měl-li by být vykonán exekuční titul, který je svým obsahem v kolizi se základními principy demokratického právního řádu.

Dle nálezu Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. ÚS 3194/18 ze dne 1. 4. 2019 by měl exekuční soud pečlivě zvažovat, kdy zasáhne do pravomocného rozhodnutí, navíc v situaci, kdy se žalovaný vůbec nebránil, ničeho nerozporoval, až byl o možnosti podat odpor a vznést námitky soudem poučen. Exekuční soud nemůže sám od sebe řešit platnost či neplatnost smlouvy, dobré mravy nebo skutkový základ, postavit se do pozice jakéhosi dalšího přezkumného arbitra, která posunuje soud do role opatrovníka dlužníka, a provádí hmotněprávní úplný přezkum exekučního titulu to i možná proti vůli dlužníka, kterého se nikdo neptal a sám proti exekuci nic nenamítal. Ani se nejednalo o návrh na zastavení exekuce, kde by povinný vznášel námitky. Exekuční soud v tomto novém „pseudo - nalézacím“ řízení založeném na inkvizičním principu, kterým nahrazuje původní nalézací řízení, zcela opomíjí principy sporného řízení (zásadu dispoziční, zásadu projednací, zásadu přímosti a zejména zásadu rovnosti stran, která garantuje všem účastníkům řízení v principu stejná procesní práva) a další základní zásady civilního práva - princip právní jistoty, princip, že práva náleží bdělým, aniž by reflektoval závěry nálezu Ústavního soudu ČR i Nejvyššího soudu ČR výše zmíněné. Exekuční soud nemůže sám sebe pasovat na ochránce slabší strany a princip ochrany spotřebitele pasovat na jediný a všeobjímající nadřazený princip, který bortí veškeré základní zásady civilního práva. Zásah do exekučního titulu může dojít v exekučním řízení jen zcela výjimečně, a nemá jít o běžný přezkum jiného soudního rozhodnutí, jako v tomto případě.

Je vůbec takový přístup žádoucí z hlediska morálního a výchovného, když takto je dáno společnosti najevo, že při uzavírání smluv není nutné přemýšlet o jejich dopadu do majetkové sféry, ani se bránit v nalézacím řízení, protože dojde-li na exekuci, bude přece „zjednána“ náprava ze strany exekučního soudu, který provede „druhé“ nalézací řízení, bez umožnění stranám, aby se k takovému postupu vůbec vyjádřili? Toto nemůže vést k ničemu jinému, než k ještě větší nezodpovědnosti subjektů právních vztahů, k potlačení smyslu nalézacího řízení a opravných prostředků a k nečinnosti účastníků nalézacího řízení. Takovýto výklad bortí nejen již výše zmíněnou zásadu, podle níže jen bdělým svědčí jejich práva (*vigilantibus iura scripta sunt*), ale i řadu další. Vždyť dle závěrů Ústavního soudu ČR platí, že „*ten, kdo se staví k uplatňování svých práv s neomluvitelnou lhostejností, nemůže s úspěchem požadovat ochranu těchto svých práv*“ (viz stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 25.10.2005, sp. zn. Pl. ÚS-st. 20/05, publikované pod č. 1/2005 Sbírky náleží a usnesení Ústavního soudu).

Případná nepřiměřenost výše sjednaného úroku, jeho rozpor s dobrými mravy, je otázkou hmotněprávního posouzení. Hmotněprávní posouzení náleží nalézacímu soudu, přičemž v tomto

případě nalézací soud výši úroku posoudil a přiznal jej, přičemž žádnou nemravnost či rozpor s dobrými mravy neshledal. Pokud by zde snad byla nepřiměřenost, či snad by byl úrok v rozporu s předpisy, nalézací soud by jej nepřiznal. Hmotněprávní posouzení, jak na to poukázal Ústavní soud ČR ve svém nálezu, sp. zn. II. ÚS 3194/18, již exekučnímu soudu nenáleží. Navíc, jak uvedl Ústavní soud ČR výslovně, rozpor s dobrými mravy, otázka zda je smlouva lichevní, nemá ústavněprávní přesah a nejedná se tedy o žádný argumentačně silný důvod dosahující ústavněprávních rozměrů, pro který by bylo možné zasáhnout do exekučního titulu. Nejde o zásadní vadu exekučního titulu, kvůli níž by bylo třeba trvat na jeho výjimečném přezkumu a případném zastavení exekuce, nestačí, že exekuční soud považuje úrok za nepřiměřeně vysoký, muselo by jít o extrémní, jehož vymáhání by mělo ústavněprávní přesah, což ale není tento případ s výší úroku 55% p.a. Ustálená judikatura stanoví hranice dobrých mravů při půjčování peněz okolo trojnásobku až čtyřnásobku nejvyšších úrokových sazeb bank, která se u úvěrů z kreditních karet pohybuje přes 20% p.a. Pro úplnost se sluší upozornit na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1484/2004 ze dne 15. 5. 2004, kde úrok 5 % měsíčně, tj. 60 % ročně, nebyl hodnocen jako nepřiměřený. Jak tedy mohl exekuční soud na rozdíl od nalézacího soudu dospět k závěru, že sazba 55% p.a. by měla být nepřiměřená, natož extrémně nepřiměřená, není zřejmé.

Navíc, pokud už chtěl exekuční soud moderovat exekuční titul, tak měl alespoň respektovat pravidla vytyčená v nálezu Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. ÚS 3194/18 ze dne 1. 4. 2019, kde Ústavní soud uvedl: *„Jak Ústavní soud vyložil výše, i v exekučním řízení je možné se ve výjimečných případech zabývat zásadními vadami exekučního titulu. Přiznání úroků z prodlení v neústavní výši přitom představuje takovou zásadní vadu exekučního titulu, jelikož jde o přiznání plnění, které je v rozporu s ústavním pořádkem, a jelikož uplatnění práva na úroky z prodlení v této výši představuje zneužití práva. V dalším řízení je úkolem obecných soudů, aby v souladu s výše vyloženými principy stanovily výši úroků z prodlení, kterou lze ještě považovat za přiměřenou (a ústavní), a aby ve zbylé části exekuci zastavily podle § 268 odst. 1 písm. h) ve spojení s § 268 odst. 4 o. s. ř.“* Exekuční soud měl tedy dle pravidel vyřčených Ústavním soudem ČR tak, že u exekučního titulu, kterým je soudní rozhodnutí, nemůže zamítnout celý úrok, ale musí ponechat úrok přiměřený, je jeho úkolem, aby stanovil takovou výši nároku, kterou lze ještě považovat za přiměřenou (a ústavní), a ve zbylé části aby případně exekuci zastavil. Pravidly vytyčenými Ústavním soudem ČR se však exekuční soud při vydání exekučního pokynu zřejmě neřídil.

Závěr

Exekuční soud by měl vždy pečlivě zvažovat, kdy zasáhne do pravomocného rozhodnutí, navíc v situaci, kdy se žalovaný vůbec nebránil, ničeho nerozporoval. Měl by nejprve zvážit, zda se jedná o natolik mimořádný a extrémní případ, pro který by bylo možné porušit princip právní jistoty, předvídatelnosti práva, tak i legitimní předvídatelnost postupu orgánů veřejné moci v souladu s právem a zákonem stanovenými požadavky. Navíc by měl zvážit, zda jde skutečně o případy, kdy je nezbytné zasáhnout z pozic argumentačně mimořádně silných, především ústavněprávních. Jak však bylo výše uvedeno v nálezu Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. ÚS 3194/18, otázka, zda má smlouva lichevní charakter a je absolutně neplatná, či zda je exekuční titul v rozporu s dobrými mravy, nedosahuje ústavního rozměru, aby mohl být zkoumán exekuční titul z hlediska jeho ústavní konformity a případně došlo k zastavení exekuce.

Rovněž by měl exekuční soud zvážit, zda takový přístup je žádoucí z hlediska morálního a výchovného. Takto je totiž bez dalšího dáno společnosti najevo, že při uzavírání smluv není nutné přemýšlet o jejich dopadu do majetkové sféry, ani se bránit v nalézacím řízení, a vlastně ani v řízení exekučním, protože dojde-li na exekuci, exekuční soud provede „druhé“ nalézací řízení a „zjedná“ v něm nápravu, navíc bez respektování zásad sporného řízení, bez respektování zásady, že práva náležejí bdělým, a bez umožnění stranám, aby se k takovému postupu vůbec vyjádřili. Nelze přeci, aby tomu, kdo se staví k uplatňování svých práv s neomluvitelnou lhostejností, byla bez dalšího

poskytnuta ochrana. Princip ochrany spotřebitele není jediným a všeobjímajícím nadřazeným principem, který bortí veškeré základní zásady civilního práva, a exekuční soud nemůže sám sebe pasovat na ochránce slabší strany, neboť tím by zcela postrádalo smyslu nalézací řízení.

Mgr. Helena Kuberová,
advokátka

JUDr. Ervín Perthen, MBA,
advokát

[PPS advokáti s.r.o.](#)

Velké náměstí 135/19
500 02 Hradec Králové

Tel.: +420 495 512 831-2

Fax: +420 495 512 838

e-mail: pps@ppsadvokati.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)